

γαροι, Ν. Ἔστ. 57 (1955), σ. 25-27. Τέλος ἔχομεν καὶ τοῦ Κ. Νικολαΐδου, Ἑτυμολογικὸν λεξικὸν τῆς Κουτσοβλαχικῆς γλώσσης, ἐν Ἀθήναις 1909, σσ. μζ' + 598.

II. ΤΟΠΩΝΥΜΙΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ

Τὸν μελετητὴν τῶν Ἑλληνικῶν Τοπωνυμίων θὰ διευκολύνῃ, πλὴν τῆς ἀνωτέρω εἰδολογικῆς κατατάξεως τῶν τοπωνυμικῶν ἐν Ἑλλάδι μελετῶν, καὶ μία ἀκόμη κατάταξις αὐτῶν κατὰ περιφέρειας, δεδομένου μάλιστα ὅτι σημαντικὸς ἀριθμὸς ἐργασιῶν ἐξετάζει ἐν τῷ συνόλῳ τῶν τὰ τοπωνύμια μιᾶς περιφέρειας κατὰ τρόπον ὃ ὁποῖος δὲν ἐπιτρέπει μίαν εἰδολογικὴν ὡς ἀνωτέρω κατάταξιν. Ἐπὶ πλεόν, κατ' ἀνάγκην μελέται τινὲς ἐκ τῶν ἀνωτέρω, θὰ σημειωθοῦν ἐκ νέου, ὅπου τοῦτο κρίνεται σκόπιμον.

Οὕτω, νομίζομεν ὅτι ἡ διδομένη εἰκὼν τῆς ὅλης ἑλληνικῆς τοπωνυμικῆς κινήσεως θὰ εἶναι πληρεστέρα καὶ σαφεστέρα. Καὶ ἐνταῦθα βεβαίως θὰ σημειώσωμεν τὰς σπουδαιότερας ἐργασίας, τὴν δημοσίευσιν τῶν ὁποίων διηυκόλυνον κυρίως τὰ τοπικὰ περιοδικὰ (Ἡμερολόγια, Ἐπετηρίδες, Χρονικά, Ἀρχεῖα κλπ.). Ἐλάχισται ἐδημοσιεύθησαν αὐτοτελῶς. Κατὰ περιφέρειας λοιπὸν ἔχομεν :

1. ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

Γενικά: Ἡ Πελοπόννησος, ἡ ὁποία κατὰ Στράβωνα (8, 1, 3) « σχεδὸν δέ τι καὶ ἀκρόπολις ἐστὶν τῆς συμπάσης Ἑλλάδος », εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὰ ὀνόματα: *Πελοπόννησος*, Ἀπία, Ἀπιδ, Πελασγία, Ἀργος, Ἀχαΐα, Κατωτικὰ ἢ Κάτω Μέρη, Ἑλλάς, Μορέας, Μοριάς.

Ἐκ τῶν ὀνομάτων τούτων τὸ πρῶτον, *Πελοπόννησος*, τὸ ἔχον σχέσιν μὲ τὸν μῦθον τοῦ Πέλοπος — οἱ ἀρχαῖοι μῦθοι πρέπει νὰ ἐξετάζωνται ἐν σχέσει καὶ πρὸς τὰ τοπωνύμια — ἀπετέλεσεν ἀντικείμενον σπουδῆς κυρίως ξένων μελετητῶν, ὡς τῶν Ph. Buttmann, Krahnert, von Wilamowitz-Möllendorff, E. Schwyzer, M. P. Nilsson κ.ἄ.

Ἐκ τῶν ἡμετέρων ἔγραψαν περὶ αὐτοῦ ὁ: Α. Χατζῆς, Πέλοπος - Πελοπόννησος - Μορέας (ὄρμος), Ν. Δρόμ. 5 (1942), φ. 69-71, σ. 35. Ὁ αὐτός, Πελοπόννησος - Μορέας (ὄρμος), Ἐπιστήμη 3 (1947), σ. 100-103 καὶ ὁ Δ. Γεωργακάς, Ἀρχαῖα ὀνόματα τῆς Πελοποννήσου, Πελοπονν. Πρωτοχρ. 1960, σ. 119-121 καὶ Τὰ ὀνόματα Πέλοψ - Πελοπόννησος, αὐτόθι 1961, σ. 79-82.

Μεγαλύτεραν συζήτησιν μεταξὺ τῶν ξένων¹ καὶ τῶν ἡμετέρων προεκάλεσε τὸ ὄνομα *Μορέας*. Τοῦτο ὡς τοπωνύμιον, διὰ τὴν δηλώσιν μικρὰν περιοχὴν τῆς χερσονήσου, συναντιᾶται διὰ πρώτην φορὰν πιθανῶς τὸν 9ον μ.Χ. αἰῶνα εἰς σχόλιον εἰς Στράβωνα, τὸ ὁποῖον ἀποδίδεται εἰς τὸν Φώτιον: *Δύμη δὲ νῦν Μορέας*². Μετὰ ταῦτα εἰς χειρόγραφον τοῦ ἔτους 1111, ἀποκείμενον εἰς τὸ Βρεττανικὸν Μουσεῖον ὅπου ἀναγιγνώσκεται: « *Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ δούλου σου Ἀνδρέου Μοναχοῦ τοῦ ἐκ καθολικῆς ἐκκλησίας σου Ὡλένης τοῦ Μοραίου... τοῦ γραψαντος τὴν βίβλον ταύτην* »³. Τὸ ὄνομα τοῦτο ὁ Fallmerayer⁴ ἠτυμολόγησεν ἐκ τοῦ Σλαβικοῦ *more* (= θάλασσα) διὰ τὴν ἀποδείξιν ὅτι ἡ χώρα τοῦ Πέλοπος εἶχεν ἐκσλαβισθῆ τελείως.

Κατὰ τῆς γνώμης ταύτης ἔγραψάν τινες ἀλλὰ διὰ μεθοδικῆς ἐρεύνης καὶ ἀδιασείστων γλωσσικῶν συλλογισμῶν ὁ Γ. Χατζιδάκις ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἔτυμολογία τοῦ Fallmerayer εἶναι κακόβουλος καὶ ψευδής καὶ ὅτι τὸ τοπωνύμιον παρήχθη ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν λέξιν *μορέα* καὶ ὅτι κατ' ἀρχὰς μὲν ὠνομάσθη οὕτως ὁρισμένον μέρος τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς χερσονήσου, ὅπου ἐκαλλιεργεῖτο τὸ δένδρον τοῦτο εἰς μεγάλας ἐκτάσεις, ἔπειτα δὲ συνεκδοχικῶς καὶ ὅλη ἡ χώρα. Τὴν γνώμην ταύτην ἐξέφρασε παλαιότερον ὁ Μελέτιος (Γεωγραφία παλαιὰ καὶ

1. G. B u r s i a n, Geographie von Griechenland, Leipzig 1869, σ. 3. E. C u r t i u s, Peloponnesos. Eine historische - geographische Beschreibung der Halbinsel, Gotha 1851, σ. 113. R. D a w k i n s, The place - names of later Greece, 1934, σ. 45. E m e r s o n, History of modern Greece, τόμ. Α', σ. 60 σημ. L. G r a s b e r g e r, Studien zu den griechischen Ortsnamen, Würzburg 1888, σ. 27 - 28, 290 - 291. K. H o p f, Geschichte Griechenlands (Ersch - Gruber. Enc. I μέρ. 85), τόμ. Α', σ. 265 - 267. K o p i t r a r, Jahrbücher der Litteratur 1830. P. M i t z s c h k e, Der Name Moreas, Ἑλλάς 5 (1895), σ. 147 - 150. F r. T a f e l, De Thessalonica eiusque agro. Dissertatio geographica, Berolini 1839, σ. 456. G. W e i g a n d, Die Wiedergabe der slavischen Laute in den Ortsnamen des Peloponnes, Balkan - Archiv 4 (1928), σ. 1 - 52 (κρίσ. P. Kretschmer, Glotta 18 (1931), σ. 198). J. W i m m e r, Historische Landschaftskunde, Innsbruck 1885, σ. 263. J. Z i n k e i s e n, Geschichte Griechenlands vom Anfange geschichtlicher Kunde bis auf unsere Tage, Leipzig I (1832), σ. 837 - 848. V. L a u r e n t, L'évêché de Morée (Moréas) au Péloponnèse, REB 20 (1962), σ. 181 - 189.

2. Δ. Γ ε ω ρ γ α κ ᾶ, Μορέας - Μοριάς, Πελοπονν. Πρωτοχρ., 1962, σ. 7.

3. Γ. Χ α τ ζ ι δ ᾶ κ ι, Γλωσσ. Μελέτ. 1 (1901), σ. 2.

4. Geschichte der Halbinsel Morea während des Mittelalters, Stuttgart - Tübingen 1830 I, σ. 243.

νέα, *Ἐνετίησιν* 1807, τ. 2, σ. 367) γράφων ὅτι ὠνομάσθη Μορέας « *Ἴσως μὲ τὸ νὰ ἔχη πολλὰ Μωρέας ἦτοι Συκαμίνους μαύρας* ».

Ὁ Δ. Γεωργακάς ἠτυμολόγησε τὴν λ. ἐκ τοῦ οὖσ. *μόρος*, ἢ (μουριά). Ἐκ τῶν ἡμετέρων περὶ τοῦ τοπωνυμίου ἔγραψαν οἱ ἑξῆς:

C. Sathas, *Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge*, Paris 1 (1880), p. XXXII-XXXIII. C. Παπαγιγούριος, *Le nom de la Morée*, Bull. Corr. Hellén. 5 (1881), σ. 145-148 [= *Παρνασσός* 5 (1881), σ. 220-222], Α. Πετρίδης, *Ἀνακάλυψις τῆς ἀρχαίας πόλεως « Μοραίας »*, *Παρνασσός* 6 (1882), σ. 680-691. Ὁ αὐτός, *Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ « Μορέως »*, *Μεσσην.* Τύπ. 1 (1884), ἀρ. 24 (11 Μαρτίου), 25 (18 Μαρτίου), 27 (1 Ἀπριλ.), 29 (22 Ἀπριλ.), 31 (6 Μαΐου), 33 (20 Μαΐου), 35 (3 Ἰουνίου), 37 (17 Ἰουνίου), 39 (1 Ἰουλίου). *Περὶ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς ἀρχαίας πόλεως Μοραίας νῦν Μοριγοτάδας καὶ περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μορέως*, *ΕΦΣΚ* 17 (1886), σ. 146-147. *Περὶ τοῦ ὀνόματος « τοῦ Μορέως » καὶ τῆς ἀνακαλυφθείσης ἀρχαίας πόλεως « Μορέας »*, *Ἀπόλλων* 5 (1888), σ. 763-767, 785-795, 5 (1889), σ. 803-805, 815-820, 828-830. *Ἀνακάλυψις τῆς ἀρχαίας πόλεως Μοραίας ἢ Μορίας κατὰ τὴν δημώδη ἔκφρασιν, ἐν Ἀθήναις 1889*, σσ. 44 (Ἀνάτυπον). Χ. Κορύλλος, *Πεζοπορία ἀπὸ Πατρῶν εἰς Σπάρτην, ἀπὸ Πατρῶν διὰ θαλάσσης εἰς Γύθειον, καὶ ἐκεῖθεν διὰ Σπάρτης εἰς Ταΰγετον, ἐπάνοδος εἰς Πάτρας διὰ Ναυπλίου καὶ Κορίνθου, ἐν Πάτραις 1889*. Ὁ αὐτός, *Πεζοπορία ἀπὸ Πατρῶν εἰς Τρίπολιν, ἐπάνοδος εἰς Πάτρας διὰ Ναυπλίου καὶ Κορίνθου, ἐν Πάτραις 1890*. *Χωρογραφία τῆς Ἑλλάδος. 1 Νομός Ἀχαΐας, ἐν Ἀθήναις 1903*. Χ. Κορύλλος-Σ. Θεοχάρης, *Πεζοπορία ἀπὸ Πατρῶν εἰς Καλάμας, ἐν Πάτραις 1891*. Σ. Λάμπρος, *Ἑλληνικά ἔγγραφα ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Βενετίας, ἐν οἷς καὶ ἔγγραφα Τούρκων ἀρχόντων ἑλληνιστὶ μετὰ καὶ παρεκδρομῆς περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μορέως*, *ΔΙΕΕ* 4 (1892) 634-652. Ὁ αὐτός, *Περὶ τοῦ ὀνόματος τοῦ Μορέως θηλυκόν, αὐτόθι*, σ. 722 η'. Αἱ κατὰ γενικὴν τοπωνυμία τῆς Πελοποννήσου, *Ν. Ἑλλ.* 17 (1923), σ. 78-81. Μ. Λαμπρινίδης, *Ἡ Ναυπλία Ἀθῆναι 1898*, σ. 108, σημ. Κ. Σαββόπουλος, *Μορεὰς ἢ Μορηὰς (ἐξέτασις τοῦ ὀνόματος ὑπὸ ἱστορικὴν, φθολογικὴν καὶ ἔτυμολογικὴν ἔποψιν)*, *Μορηὰς* 4 (1904), ἀρ. 143-145 (17 Ἰανουαρ. - 1 Φεβρ.). Π. Καρολίδης, *Ἡ πόλις Ἀμόριον ἐν τῇ χριστιανικῇ καὶ τῇ μωαμεθανικῇ ἱστορίᾳ καὶ ποιήσει. Τὰ ὀνόματα Ἀμουρέα (Amorea, Amogée), Μορέας, Μορέα*, *ΕΕΠΑ* 3 (1906/7), σ. 248-252. Κ. Παπαρηγό-

πουλος - Π. Καρολίδης, 'Ιστορία του Ἑλληνικοῦ ἔθνους' (1925), τ. 3β, σ. 259 καὶ τ. 5, σ. 66 - 69. Δ. Καμπούρογλου, 'Ὁ Μωριάς, Τοπωνυμικὰ παράδοξα, Μέρος Α' 1920, σ. 9 - 13. Μ. Φιλήντας, Γλωσσογνωσία, τ. 2 (1926), σ. 191. Σπ. Ν. Φίλιππας, Πόθεν παρήχθη ἡ λέξις Μωριάς, Πρωτὰ, ἀρ. 1787 τῆς 7 Δεκ. 1930. Ὁ αὐτός, 'Ἡ ἐτυμολογία τοῦ Μωρέως ἐνώπιον τῆς Ἀκαδημίας, αὐτόθι, ἀρ. 1932, τῆς 10 Μαΐου 1931, Πραγματεῖαι δύο περὶ τοῦ ἐτύμου τοῦ ὀνόματος Μωρέας, Γλῶσσα 1 (1932), σ. 3 - 20. Α. Χατζῆς, Μορέας - Ἰχθύς, Byz. Neugr. Jahrb. 9 (1931/2), σ. 65 - 91 [κρίσ. ἐν Ἐπιστημολόγῳ 1 (1932), τευχ. 1, σ. 16]. Ὁ αὐτός, Πέλοπες - Πελοπόννησος - Μορέας (ὄρμος), Ν. Δρόμ. 6 (1943), φ. 69 - 71, σ. 19 - 23, Πελοπόννησος - Μορέας (ὄρμος), Ἐπιστήμη 3 (1947), σ. 100 - 103. N. Bees, Morea, Islam. Encycl. 46 (1932), σ. 625 - 629. Α. Μαλεβίτης, Τὸ ὄνομα « Μωριάς », Χρον. Μορ. 2 (1953), σ. 49 - 50. Δ. Γεωργακάς, Μορέας, Μωριάς, Πελοπονν. Πρωτοχρ. 1962, σ. 99 - 102. Πβ. καὶ Σ. Δραγούμην, Χρονικῶν Μορέως Τοπωνυμικά, ἐνθ' ἄν.

Ἰδιαιτέρως σημειώνομεν τὰς ἐπὶ τοῦ θέματος μελέτας τοῦ Γ. Χατζιδάκι, Μορέας, Ἀθηνᾶ 4 (1892), σ. 645 - 646, Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῆς λέξεως Μορέας - Μορεάς, Ἀθηνᾶ 5 (1893), σ. 231 - 239 [= Γλωσσ. Μελ. Α 1901, σ. 1 - 25]. Περὶ τῆς λέξεως Μορέας, αὐτόθι, σ. 491 - 508 (βλ. καὶ κρίσιν Κ.Κ. ἐν ΒΖ 3 (1894), σ. 420), Ὁ Μορέας καὶ ἐν Κρήτῃ, Ἀθηνᾶ 5 (1893), σ. 594, Zur Wortbildungslehre des Mittel- und Neugriechischen, ΒΖ 2 (1893), σ. 283 - 285, Ὁ Μορέας oder τὸ Moreon? αὐτόθι 5 (1896), σ. 341 - 346 [= Γλωσσ. Μελέτ., 26 - 31], Καὶ πάλιν περὶ τοῦ ὀνόματος Μορέας, ΠΑΑ 6 (1931), σ. 219 - 226 [= Γλωσσ. Ἐρευν. 1, σ. 46 - 53], Καὶ πάλιν περὶ τοῦ Μορέως, Ἐπιστημολόγος 1 (1933), σ. 235 - 240, Über den Namen Moreas (= Πελοπόννησος), Glotta 22 (1934), σ. 133 - 134. Α. Μηλιαράκη, Καταγραφή τοῦ Μορέως (10 Ἰανουαρίου 1812), Ἐστία 1891, σ. 315 - 317 [= Πελοπονν. Πρωτοχρ. 6 (1962), σ. 317 - 320].

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω γενικῶν ἐργασιῶν διὰ τὰ ἐπὶ μέρους τμήματα τῆς Πελοποννήσου ἔχομεν τὰς κάτωθι ἐργασίας :

α') Λακωνία.

Ν. Νηφάκου, Ἱστορία τῆς Μάνης ὅλης, ἡθῶν χωρίων καὶ ἰντροάδων αὐτῆς διὰ στίχων πολιτικῶν, ἐν G. Maurer, Das Grie-

chischen Volk, Heidelberg 3 (1835), σ. 1-13. Γ. Μαρινιώτη, Περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς πόλεως « Βρασιαί » καὶ τῆς σωζομένης γλώσσης αὐτῆς, Ἐφημ. Φιλομαθ. 5 (1857), σ. 249. Σ. Ἀθανασιάδου, Σημειώσεις τοποθεσιῶν τινῶν ταυτιζομένων ἀρχαίαις ἢ συγκριτικῶς ταῖς ἄλλων μερῶν ἢ ἔθνῶν, αὐτόθι 6 (1858), ἀρ. 278, σ. 262. Ἀθ. Πετρίδου, Παρατηρήσεις τινές ἐπὶ τῶν γλωσσογραφικῶν σημειώσεων τοῦ κ. Ν. Πολίτου, αὐτόθι 17 (1869), σ. 1836-1838, Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Μάνης, τῆς ἐν αὐτῇ ἀρχαίας πόλεως Οἰτύλου καὶ τῶν εἰς Κύρνον (Κορσικὴν) ἀποικησάντων Στεφανοπούλων, αὐτόθι 19 (1871), σ. 2433-2435, 2441-2445. Περὶ τῆς ἐν τῇ δυτικῇ Μάνη ἀρχαίας πόλεως Καρδαμύλης, αὐτόθι 21 (1873), σ. 2645-2648. Λακωνικά. Περὶ τριῶν χωρίων τοῦ δήμου Κολοκυνθίου τῆς ἐπαρχίας Γυθείου ἢ Καββάδου, Μαυριανοῦ καὶ Χυμάρας, Πανδώρα 20 (1869/70), σ. 340-341, Περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Μάνης, αὐτόθι 22 (1871), σ. 142-143, 153-157. Ἐπίμετρον εἰς τὰ περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Μάνης, αὐτόθι, σ. 404-408. Περὶ τοῦ Κάστρου τῆς Ὠρηᾶς, αὐτόθι, σ. 550-552. Περὶ Ταινάρου καὶ τῶν ἐν τινὶ παρ' αὐτῷ κόμῃ εὑρεθεισῶν ἐπιγραφῶν, Βύρων 1 (1874), σ. 348-352. Περὶ τῆς ἐν Λακωνικῇ ἀρχαίας πόλεως « Γερηνείας » καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἀρχαίων ἐπιγραφῶν, Ἀπόλλων 3 (1885), σ. 455-458, 469-471, 485-487, 499-500, 3 (1886), σ. 515-517, Ἀνακάλυψις ἀρχαίας πόλεως, ἀγνώστου τῷ ἀρχαιολογικῷ κόσμῳ μέχρι τοῦδε, κειμένης ἐν τῷ δήμῳ Ἀβίας Λακωνικῆς, αὐτόθι, σ. 537-538. Ἀνακάλυψις μεσαιωνικῆς κωμοπόλεως « Μαρβινίτισης » ἐπικαλουμένης, κειμένης ἐν τῷ δήμῳ Ἀβίας Λακωνικῆς, αὐτόθι, σ. 538-540. Περὶ Ταινάρου Λακωνικῆς (Cavo Matara) καὶ τοῦ μεσαιωνικοῦ φρουρίου « Μαΐνης » ἐξ οὗ τὸ ὄνομα « Μάνη », « Παρνασσός » 10 (1886), σ. 504-512. C. Sathas, Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge, Paris 1 (1880), σ. 29-30. Ἀγγ. Καππώτα, Μονογραφία περὶ τῆς πόλεως Μηστρά, ἐν Καλάμαις 1880, σσ. 84. Κ. Νεστορίδου, Τοπογραφία τῆς ἀρχαίας Σπάρτης, ἥτοι περιγραφή τῶν κωμῶν, τῶν ἱερῶν, τῶν ναῶν, τῶν ἡρώων, τῶν τάφων καὶ τῶν ἄλλων μνημείων αὐτῆς, ἐν Ἀθήναις 1892, σσ. 108. Π. Κανελλίδη, Μάνη καὶ Μανιάται, Ἐβδομάς 4 (1887), φ. 37, σ. 1-3, φ. 38, σ. 3-4. Γ. Χατζιδάκι, Μυζήθρα - Μυζηθρᾶς - Μυστραῶς, Vizant. Vremes. 2 (1895), σ. 58-77 (= Γλωσσ. Μελ. 1 (1909), σ. 180-203), Ἀθηνᾶ 7 (1895), σ. 496) Μυζηθρᾶς - Μυστραῶς, Λεξικογρ. Ἀρχ. 6 (1923), σ. 17. Π. Α. Κομνηνοῦ, Λακωνικά, ἐν Ἀθήναις 1896, σσ. 368, Σ. Λάμπρου, Περισυλλέξατε τὰς λακωνικὰς

τοπωνυμίας, Σπαρτ. Ἡμερολ. 10 (1909), σ. 29 - 35. Κ. Ρωμαίου (ἀκαδ.), Οἱ μεθόριοι λακωνικοὶ Ἑρμαῖ, Ἀθηνᾶ 20 (1908), σ. 383 - 402. Βλ. καὶ Ann. Br. Sch. 1904 - 1905, σ. 137 - 138. Π. Δούκα, Περὶ τῆς θέσεως τῶν Νεωρίων ἢ τοῦ Ναυστάθμου τῶν ἀρχαίων Σπαρτιατῶν, Τεσσαρακοντ. Κόντου, σ. 301 - 315. Σ. Τσομελέα, Τοπωνυμιαί, Λαογρ. 4 (1913/4), σ. 732. Ν. Πολίτου, Τοπωνυμικά, αὐτόθι 5 (1915/16), σ. 287 - 290, 542 - 545. 6 (1917/8), σ. 232 - 233. Γ. Μανωλάκου, Τοπωνυμιαί, Λαογρ. 5 (1915), σ. 396 - 401. Κ. Παπαλεκάκου, Τοπωνυμιαί κτηματικῶν περιφερειῶν τοῦ χωρίου Κότρωνα τοῦ δήμου Τευθρώνης τῆς ἐπαρχίας Γυθείου, αὐτόθι, σ. 396. Δ. Καμπούρογλου, Μιστραῶς, Τοπωνυμικά Παράδοξα 1920, σ. 29 - 34 [κρίσ. Μ. Φιλήντα, Νουμᾶς 17 (1920), σ. 173 - 174], Ἀνωνύμου, Ὄνόματα τοποθεσιῶν εἰς Βασσαρά, Μαλεβὸς 1 (1921), ἀρ. 6, σ. 11. Φ. Κουκουλέ, Διὰ τὴν Οἰνονντιακὴν ἱστορίαν, Μαλεβὸς 3 (1922), ἀρ. 20, σ. 20 - 22. Τὸ παιδί τοῦ Μαλεβοῦ [Α. Συγουρίτσα], Ὁ Βασσαράς νεραϊδοσπηλιὰ ἢ νεραϊδότοπος ἢ διαβόλου τόπος, Ἀρακλώβου φρούριον, Μαλεβὸς 1 (1921), ἀρ. 7, σ. 5 - 6, 2 (1921), ἀρ. 9, σ. 9. Ὄνόματα τοποθεσιῶν, αὐτόθι, ἀρ. 8, σ. 10. Ρώταε νὰ μαθαίνης, αὐτόθι 5 (1925), ἀρ. 51, σ. 414 - 415. Βασσαράς καὶ Ἀρχιβασσαράς, Σπαρτ. Χρον. 2 (1938/39), ἀρ. 14, σ. 5. Οὐ ἴλλ. Μίλλεο, Μυστραῶς ἢ μεσαιωνικὴ Σπάρτη, Ν. Ἑλλ. 21 (1927), σ. 405 - 410. Π. Φουρίκη, Παρατηρήσεις εἰς τὰ τοπωνύμια τῶν Χρονικῶν τοῦ Μορέως. Μάνη. (Θέσις - Κάστρα - Ὄνομα), Ἀθηνᾶ 40 (1928), σ. 26 - 59 [Κρίσ. Δ. Ζακυθηνοῦ, Ἑλλ. 3 (1930), σ. 258 - 259], Πβ. καὶ Glotta 20 (1932), σ. 243. Ν. Ροζάκου, Ἀνὰ τὰς Κροκεάς. Τάραψα, Κροκεαὶ 1 (1929), ἀρ. 1, σ. 4. Τοῦ αὐτοῦ, Τοῦ Λάγιου, αὐτόθι 2 (1930), ἀρ. 14 - 15, σ. 11 - 12, Αἱ Κροκεαί, αὐτόθι 16, σ. 4 - 5. Ἀνωνύμου, Τοπωνυμικά τῶν Κροκεῶν, αὐτόθι, 2 (1930), ἀρ. 13, σ. 8. Γ. Ἀναγνωστοπούλου, Λακωνικά Χρονικά. Ἀμύκλαι, Ἀμύκλι ἢ Νίκλι, Ἀμυκλιάνοι ἢ Νικλιάνοι, ἐν Ἀθήναις 1930, σσ. 23. Τοῦ αὐτοῦ, Σκιριτίς - Σκορτιά, Σπαρτ. Χρον. 1 (1937), ἀρ. 2, σ. 8 - 9, ἀρ. 4, σ. 8 - 9, ἀρ. 5, σ. 8 - 9, Ἀγριᾶνες - Ἀγριᾶνοι, Ν. Λακεδ. 3 (1960), ἀρ. 25, σ. 7 - 8. Π. Κουγιτέα, Τοπογραφικά. Περὶ ναυτικοῦ καὶ τῶν νεωρίων τῆς ἀρχαίας Σπάρτης, Λακωνικά 1 (1932), σ. 9 - 12. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τῆς μεσαιωνικῆς πόλεως Λακεδαιμονίας, αὐτόθι, σ. 37 - 49. Κ. Ἀμάντου, Τοπωνυμικά Μάνης, Ἑλλ. 5 (1932), σ. 220 - 222. Τοῦ αὐτοῦ, Γλωσσικὰ περίεργα. Μάνη - Μαίτη, Ν. Ἑστ. 49 (1951), σ. 246 - 247. Πενταδάκτυλον, ΕΕΒΣ 28 (1958), σ. 6. Κ.Α., Ἐπιδαυρο-

λιμνηριακὰ τοπωνύμια, Μαλέας 1 (1932), ἀρ. 8. Σ. Κουγέα, Συμβολαὶ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ τὴν τοπογραφίαν τῆς ΒΔ. Μάνης, Ἑλλ. 6 (1933), σ. 318-320. Τοῦ αὐτοῦ, Κακ(κ)αβούλια, αὐτόθι 8 (1935), σ. 154-156. Περὶ τῶν Μελιγκῶν τοῦ Ταυγέτου ἐξ ἀφορμῆς ἀνεκδότου Βυζαντινῆς ἐπιγραφῆς ἐκ Λακωνίας, Πραγμ. Α.Α. 15, ἀρ. 3 (1950), σσ. 44. Δ. Βούκλιζα, Ἡ ὄνομασία τοῦ Ἀγιάννη (Σπάρτης), Σπαρτ. Χρον. 1 (1937), ἀρ. 5, σ. 7. Ἐμμ. Πεζοπούλου, Ἡ ἐτυμολογία τῆς Μάνης, Ν. Δρόμ. 1 (1938), τεῦχ. Ἰουλίου, σ. 3-4. Δ. Γεωργακά, Συμβολὴ εἰς τὴν τοπωνυμικὴν ἔρευναν, Περὶ τοῦ ἐτύμου τοῦ ὀνόματος Μάνη-Μαῖνη, Ἀθηνᾶ 48 (1938), σ. 32-44 καὶ 49 (1939), σ. 221-226. Νίδα, Τὰ τοπωνυμικά μας, Σπαρτ. Χρον. 1 (1938), φ. 13, σ. 5. Π. Πατριαρχέα, Περὶ τῆς ἐτυμολογίας τοῦ τοπωνυμίου Μαῖνη-Μάνη, St. Biz. Neoell. 5 (1939), σ. 525-526. Π. Καλογερέση, Περὶ τῆς ὀνομασίας τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Ἀγίου Γεωργίου τῆς Ρεκίτσης, Σπαρτ. Χρον. 2 (1939), φ. 21, σ. 4. Δ. Ι. Π., Βουρλά καὶ ὄχι Βουρλιά, αὐτόθι, φ. 20, σ. 7. Κ. Ρωμαίου, Τί σημαίνει τὸ ὄνομα Βουρλιᾶς, αὐτόθι 1 (1938), φ. 14, σ. 6. Τοῦ αὐτοῦ, Ποία ἢ ὀρθὴ ἐτυμολογία τοῦ Βουρλιᾶ, αὐτόθι 2 (1939), φ. 19, σ. 8-9. Μεσαιωνικὰ τοπωνύμια, Ἑλος-Πεντεσκούφη, Ἑλλ. 11 (1939), σ. 282-291. Α. Ὁρλάνδου, Βυζαντινὰ μνημεῖα τῶν κλιτύων τοῦ Ταυγέτου. Λογκανίκος, ΕΕΒΣ 14 (1938), σ. 461-464. Α. Κατσώρη, Ἡ Ἐπίδαυρος Λιμηρά, ἤτοι ἡ ἱστορία ὄλων τῶν πόλεων καὶ χωρίων τῆς ἐπαρχίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων μέχρι τῶν νεωτέρων χρόνων, Ἀθῆναι 1938, σσ. 121. Τ. Γριτσοπούλου, Τοπωνύμια ἐκ Κλαδᾶ, Σπαρτ. Χρον. 5 (1942), φ. 57-58, σ. 72-73. Γ. Γκλέκα, Τοῦ Σαποικοῦ οἱ Κάμποι, Σπαρτ. Χρον. 3 (1940), ἀρ. 30, σ. 9-10. Τοῦ αὐτοῦ, Βαμβακοῦ, αὐτόθι 6 (1942), φ. 61-63, σ. 92. Μπασαρᾶς, αὐτόθι, φ. 71-72, σ. 155. Α. Χατζῆ, Μυζηθρᾶς-Μυστρᾶς, Ν. Δρόμ. 4 (1944), σ. 22-23. Π. Καλονάρου, Τὰ Κακαβούλια, Σπαρτ. Χρον. 8 (1945), σ. 40-42, 65-67. Κ. Πίτσιου, Καρναὶ (Ἀράχοβα) Λακεδαίμονος, Ἀθῆναι 1948, σσ. 383. Δ. Δημητράκου-Μεσίσκλη, Οἱ Νυκλιᾶνοι, τόμ. Α', Ἀθῆναι 1949, σσ. 284. Σ. Χ. Σκοπετέα, Ἐγγραφα ἰδιωτικὰ ἐκ Δ. Μάνης τῶν ἐτῶν 1547-1830, ΑΕΙΕΔ 3 (1950), σ. 60-117 [Πίναξ τοπωνυμίων καὶ ὀνομάτων, σ. 113-116]. Τοῦ αὐτοῦ, Διαθῆκαι ἐκ τῆς Δυτικῆς Μάνης, αὐτόθι 6 (1955), σ. 110-121. Ἐλένη Βουραζέλη, Ἡ Μονοβάσια (-ιά) καὶ ἡ μονοβάσια (-ιά), Πλάτων 5 (1953), σ. 255-278. Δ. Β. Βαγιακάκου, Συμβολαὶ εἰς τὰ περὶ Νίκλων-Νικλιάνων τῆς Μά-

νης. Νίκλι καὶ τὰ συγγενῆ τοπωνύμια, Ἐθνη 53 (1949), σ. 147 - 194. Τοῦ αὐτοῦ, Πολυτζάραβος - Πολυάραβος, αὐτόθι 54 (1950), σ. 308 - 313, Λουρί, αὐτόθι, σ. 315 - 316, Ἄπα - Νάπα, αὐτόθι 55 (1951), σ. 43 - 46. Λαλλούδι - λαλλάρι - λαλλάτζιν - Λάλλαι. Συνώνυμα καὶ παράγωγα. Λαλλούδι τῆς Μονοβασιάς, Ἐθνη 19 (1953), σ. 297 - 355. Ἀρχαῖα καὶ μεσαιωνικά τοπωνύμια ἐκ Μάνης, Συμβολή πρώτη, Ἐθνη 15 (1957), σ. 203 - 219, Συμβολή Δευτέρα, Πελοπονν. 2 (1957), σ. 302 - 334. Συμβολή Τρίτη, αὐτόθι 5 (1961), σ. 161 - 179. Τὸ Ταίναρον καὶ τὰ τούτου ὀνόματα, Εἰς μνήμην Κ. Ἀμάντ., σ. 337 - 352. Ι. Βογιατζίδου, Ἡ Λατρεία τοῦ Βρυσέως Διονύσου ἐν Ἑλλάδι, ΕΕΦΣΠΘ 7 (1956), σ. 265 - 268. Δ. Ζακυθηνοῦ, Κάστρον Λακεδαιμόνος, Ἐθνη 15 (1957), σ. 95 - 111. Α. Κουτσιλιέρη, Παραταινάρια ἀρχαιοπινῆ καὶ βυζαντινὰ τοπωνύμια, Πλάτων 10 (1958), σ. 240 - 249. Μελετίου Γαλανοπούλου, Μαγούλα καὶ Μαγουλιῶται, Ν. Λακεδ. (1960), ἀρ. 24, σ. 4, 24. Μ. Δρεπανιά, Οἱ μετονομασίαι τῶν χωριῶν μας, αὐτόθι 3 (1960), ἀρ. 25, σ. 15. Πβ. καὶ Σ. Δραγούμη, Χρονικῶν Μορέως Τοπωνυμικά, ἐνθ' ἄν.

β') Μεσσηνία.

Σπ. Ἀθανασιάδου, Σημείωσις τοποθεσιῶν τινῶν ταυτιζομένων ἀρχαίαις ἢ συγκριτικῶς ταῖς ἄλλων μερῶν ἢ ἔθνῶν, Ἐφημ. Φιλομαθ. 6 (1858), ἀρ. 278, σ. 261. Π. Κομνηνοῦ, Ἀρχαιολογικά τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ Φαρῶν. Τὸ περὶ τὴν Βελβίναν Ἀθήναιον, ἐν Τριπόλει 1874, σσ. 27. Α. Χ. Παπαδήμου, Ἱστοριογεωγραφικὴ ὀνοματολογία τῶν δήμων τῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας, Παρνασσός 11 (1887) σ. 89 - 92. Α. Πετρίδου, Ἀρχαιολογικὴ καὶ ἱστορικὴ ἔρευνα περὶ Φαρῶν καὶ Καλαμῶν, ἐν Καλάμαις 1875. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τῆς ἐν Μεσσηνίᾳ πόλεως Θουρίας καὶ τῆς μεσαιωνικῆς πόλεως Χαλεβιδίου, Βύρων 2 (1876), σ. 98 - 106. Ἀνακάλυψις τῆς ἀρχαίας πόλεως Ἀμφείας, ἐν Καλάμαις 1877, σσ. 24. Περὶ τῆς παρὰ Θουκυδίδη ἀρχαίας ἐν Μεσσηνίᾳ πόλεως Αἰθαίας καὶ τῆς τῶν κατοίκων αὐτῆς ὀνομασίας, Ἐφημ. Φιλομαθ. 1 (1877), σ. 116, 138, 314 - 315. Σκάλα καὶ βασιλικὴ ὁδός: ἦτοι ἀνακάλυψις τῆς παρὰ τὰς πηγὰς τοῦ Παμίσου Μεσσηνιακῆς κωμοπόλεως Σκάλας καὶ τῆς πρὸς αὐτὴν ἀγούσης ἐκ Θουρίας ἀρχαίας ὁδοῦ τῆς κατὰ τὸν μεσαίωνα ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν Βασιλικῆς ὁδοῦ καλουμένης, Παρνασσός 2 (1878), σ. 942 - 948, Περὶ Ἰθώμης καὶ Μεσσήνης καὶ τῶν ἐν αὐταῖς ἀνακαλυφθεισῶν ἐσχάτως ἐπιγρα-

φῶν καὶ λοιπῶν μνημείων, αὐτόθι 3 (1879), σ. 824-843, 1018-1037. Περὶ τῶν ἐν Μεσσηνίᾳ μεσαιωνικῶν πόλεων Ἀνδρούσης καὶ Νησίου, αὐτόθι 10 (1886), σ. 7. Περὶ τοῦ ἐν τῷ δήμῳ Ἀλαγωνίας ἀνευρεθέντος μεσαιωνικοῦ φρουρίου «Μελέ», αὐτόθι, σ. 235. Περὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως Κυπαρισσίας, τῆς θέσεως αὐτῆς κ.λ.π., Ἐφημ. Φιλομαθ. 4 (1880), σ. 361, 371. Ν. Πετρεῖ, Περὶ Ἰθώμης καὶ Μεσσήνης, Παρνασσός 2 (1878), σ. 124-125. Στ. Οἰκονομάκη, Τὰ σωζόμενα Ἰθώμης, Μεσσήνης καὶ τῶν περὶ ἐξ μετὰ χάρτου χωρογραφικοῦ, ἐν Καλάμαις 1879, σσ. 76. Σ. Λάμπρου, Ἀπογραφή τοῦ νομοῦ Μεθώνης ἐπὶ Βενετῶν, ΔΙΕΕ 2 (1889), σ. 686-710. Δ(οὐκἀκη) Δ. Χ., Τοποθεσία καὶ κτίσις τῆς Καλαμάτας, Λαϊκὴ 1 (1893), ἀρ. 15 (10 Ὀκτωβρ.). Τοῦ αὐτοῦ, Μεσσηνιακὰ καὶ ἰδίᾳ περὶ Φαρῶν καὶ Καλαμάτας, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ Καποδιστρίου, ἐν Ἀθήναις, 1905-1911, σσ. 327. Τοπωνυμῖαι Καλαμῶν, Ν. Ἑλλ. 7 (1910), σ. 319-320. Τοπωνυμῖαι Ἀλαγωνίας, αὐτόθι 8 (1911), σ. 361-362. Τοπωνυμῖαι Μεθώνης, Λαογρ. 5 (1915/6), σ. 395-396. Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτου, Δήμιοβα καὶ Γιάννιτσα, Ν. Σιών 6 (1908), σ. 1111-1121. Ν. Γ. Πολίτου, Ἡ ὄνομασία τῶν χωρίων Οἰχαλίας. Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν δήμαρχον Οἰχαλίας, Ἐφ. Θάρος Καλαμῶν 13 Μαΐου 1899. Τοῦ αὐτοῦ, Τοπωνυμικά, Λαογρ. 3 (1913/14), σ. 593-594. 5 (1915/6), σ. 280-287, 541-542. 6 (1917/8), σ. 229-232. Καλαμάτα, Λαογρ. Σύμμ. 1 (1920), σ. 142-145 [= Πνεῦμα, ἔφ. Καλαμῶν 28 Μαΐου 1917 = Μεσσηνιακὸν ἔτος 1938, σ. 139-141]. Α. Σκιᾶ, Τοπωνυμῖαι Καλαμῶν, Ν. Ἑλλ. 8 (1911), σ. 96-98. Γ. Χατζιδάκι, Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως «Φιλιατρά», ΕΕΠΑ 8 (1912), Β, σ. 37-42 [= Γλωσσ. Ἐρευν. 1 (1934), σ. 291-296]. Τοῦ αὐτοῦ, Προσθήκη εἰς τὰ περὶ τῆς λέξεως Φιλιατρά, αὐτόθι 9 (1913), σ. 11-16 [= Γλωσσ. Ἐρευν. 1 (1934), σ. 310-314 πβ. καὶ Λασκάρεως Κωνστ. Ἀντ. Ἀμαρουσίου, Ἐλεγχος τῆς προσθήκης εἰς τὰ περὶ τῆς λέξεως «Φιλιατρά» καὶ τῆς ἐρμηνείας τῆς λέξεως «ξενερίζει» τοῦ Γ. Ν. Χατζιδάκι, ἐν Ἀθήναις 1913]. Ἄγνοια ἢ παρερμηνεία, αὐτόθι 10 (1913/4), σ. 79-80. Δ. Καμπούρογλου, Φιλιατρά, Τοπωνυμικά παράδοξα 1920, σ. 22-28 (κρίσ. Μ. Φιλήντα, Νουμάς 17 (1920), σ. 173-174). Σ. Κουγέα, Ἀναστάσοβας καὶ ὄχι Ἀναστάσεως, Ἑλλην. 3 (1930), σ. 296. Τοῦ αὐτοῦ, Ἡ μονὴ τῆς Τίμιοβας, Μεσσ. Γραμμ. 1956, σ. 9-23. Καλάμαι ἢ Καλαμάτα; Ἀρχ. Καλαμ., φ. 38-39 (1959), σ. 177-180 [= Ἐφ. Ἠχώ τῆς Μεσσηνίας 7 Ὀκτωβρ. 1956, φ. 153]. Δ. Γεωργακά, Περὶ τῆς

ἀρχῆς τοῦ τοπωνυμίου Φιλιατρά, Ἑλλην. 8 (1935), σ. 315 - 318. Τοῦ αὐτοῦ, Συμβολή εἰς τὴν τοπωνυμικὴν ἔρευναν, Ἀθηνᾶ 48 (1938), σ. 22 - 25. Ἀρφαρά, Λαογρ. 12 (1938/48), σ. 62 - 65. Δραγώι, σ. 65 - 67. Καλαμάτα καὶ Καλαμ(μ)άτα, Λεξικογρ. Δελτ. 1 (1931), σ. 78 - 80. Englianos, The modern name of the site of Mycenaean Pylos, Beit. Namenfor 1955, σ. 153 - 159. Ἐγκλιανός, Πελοπονν. 1 (1956), σ. 394 - 395. Π. Παπαχριστοπούλου, Τοπωνύμια Φιλιατρῶν Μεσσηνίας μετὰ στοιχείων ἐκ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς Λαογραφίας αὐτῶν, Φιλιατρά 3 (1959), τεῦχ. 12, σ. 3 - 13. Δ. Κρεκούκια, Φυτώνυμα τοπωνύμια Τριφυλίας, Πλάτων 11 (1959), σ. 425 - 445.

γ') Ἡλεία.

Δ. Χατζηγιάνη, Τὸ φρούριον Κλαιμόντ καὶ τὸ μοναστήριον τῶν Βλαχερνῶν ἐν Ἡλιδι, Ἑστία 1883, ἀρ. 409. Α.Δ.Κ., Ὁ Ἐβυθὸς [Λίμνη παρὰ τὰ Λεχαινά], Ἑβδομάς 1885, ἀρ. 74. Α. Παπαδήμου, Ἱστορικογεωγραφικὴ ὄνοματολογία τῶν δήμων τῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας, Παρνασσός 11 (1887), σ. 89 - 92. Γ. Παπανδρέου, Ἡλεία, ἦτοι ἀρχαιολογική, γεωγραφικὴ καὶ ἱστορικὴ περιγραφὴ πασῶν τῶν Ἡλείακων χωρῶν, ἐν Ἀθήναις 1888, σσ. 48. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τοῦ ὄρους Φολόης καὶ τῆς πόλεως Λασιῶνος, Εἰκοσιπεντ. Κόντου 1893, σ. 241 - 254. Ἡ Ἡλεία διὰ μέσου τῶν αἰώνων, ἐν Ἀθήναις 1924. Σ. Λάμπρου, Τὸ δημῶδες ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ, Ν. Ἑλλ. 6 (1909), σ. 328 - 329. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ Καρβούνι, αὐτόθι 7 (1910), σ. 92 - 94. Τὸ Φραγκικὸν ὄνομα τοῦ Ἀλφειοῦ, αὐτόθι 14 (1917), σ. 407. Φ. Κουκουλέ, Ρουφεᾶς - Carbon, αὐτόθι 7 (1910), σ. 489 - 493. Ν. Πολίτου, Τοπωνυμικά, Λαογρ. 4 (1913/4), σ. 581 - 583. 5 (1915/6), σ. 266 - 267, 268 - 281. Α. Χατζῆ, Μορέας - Ἰχθύς, Byz. Neugr. Jahrb. 9 (1930/2), σ. 65 - 91. Τοῦ αὐτοῦ, Μῦς Ποντικός, Ἐπιστημ. Ἡχὼ 17 (1930), σ. 33, 49, πβ. ΒΖ 31 (1931), σ. 426. Ι. Κοσμοπούλου, Ἱστορία τῆς Ὀλυμπίας (Τριφυλίας), τόμ. Α', Ἀνδρίτσαινα 1930, σσ. 165. Γ. Παπαλυμπερίου, Τοπωνυμικὸν ἐπαρχίας Ὀλυμπίας. Μυρωνία [Μπαρτζέλι], Ὀλυμπ. Ἀρχ. 1 (1934), τεῦχ. Β, σ. 51 - 53. Β. Παρασκευοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας. Θεισόα [Δάβδα], αὐτόθι, σ. 53. Π. Σακελλαρίου, Τοπωνυμικὸν τῆς ἐπαρχίας Ὀλυμπίας. Ἀρήνη [Τσορβαντζῆ], αὐτόθι, σ. 49 - 50. Δ. Γεωργακά, Ἀνδρίτσαινα, Ἀθηνᾶ 48 (1938), σ. 22 - 25. Τοῦ αὐτοῦ,

Κάκκαβας, αὐτόθι, σ. 74-75. Ἄγουλινίτσα, Λαογρ. 12 (1938/48), σ. 177-180. Δ. Καλογεροπούλου, Ἱστορία τῆς λέξεως Ἄλφειός, Ἐλευσίνα 1946, σ. 25-28. Α. Μπουτσικά, Ἐτυμολογία στὴ λέξη « Πηνειός », Βωμός, φ. 6 (1947), σ. 164-165. Κ. Ἡλιοπούλου, Τοπωνυμικὸν τῆς Ἠλείας, Ἀθηνᾶ 52 (1948), 145-216. Στ. Βασιλοπούλου, Σωχιά ἢ Σοχιά, Ἠλειακά, ἀρ. 1 (1951), σ. 12-14. Ντ. Ψυχογιοῦ, Σουχιά ἢ Σοχιά, αὐτόθι, σ. 13-14. Τοῦ αὐτοῦ, Τὸ τοπων. « Ἄνδραβίδα », αὐτόθι, ἀρ. 7 (1955), σ. 116-120. Βυζαντινὰ τοπωνύμια Μυρουντίας καὶ Βουπρασίας, αὐτόθι, ἀρ. 9 (1956), σ. 167-170. Ἡ Ὠλενα, αὐτόθι 17 (1959), σ. 508-509. Φυτωνυμικά, αὐτόθι 19 (1960), σ. 574-575. Χλόη, Φυτωνυμικά, αὐτόθι 2 (1951), σ. 24. 3 (1951), σ. 44. Πύργ. τοῦ Ἐφεκτικοῦ, Τοπωνυμικά, αὐτόθι 9 (1956), σ. 163-164. Μ. Σακελλαρίου, Ἐνα πρόβλημα τῆς Ὀμηρικῆς Γεωγραφίας. Τὰ ὄρια τῆς χώρας τῶν Ἐπειῶν, Πελοπον. 3-4 (1960), σ. 17-46. Ἀντωνίου μητροπ. Ἠλείας, Ὀμηρικὴ Φειὰ καὶ ἡ Ἰερά μονὴ Σκαφιδιάς, Πελοπον. Πρωτοχρ. 1962, σ. 33-38. Φ. Α. Κομπορόζου, Τοπωνυμικά τῆς Ὀλυμπίας, αὐτόθι, σ. 341-346.

δ') Ἀρκαδία.

Ἄθ. Σακελλαρίου, Εὔα ἢ Ἄγιος Πέτρος, Πανδώρα 4 (1853), σ. 407-410. Α. Παπαζαφειροπούλου, Περὶ τῆς ἀρχαίας πόλεως Μεθυδρίου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ναῶν καὶ θεοτήτων, Ἐφημ. Φιλομαθ. 1859, σ. 967. Τοῦ αὐτοῦ, Μεθυδριάς, ἥτοι ἱστορικὴ καὶ τοπογραφικὴ ἀφήγησις περὶ τῆς ἐν Βυτίνῃ σχολῆς καὶ τῶν ἐν τῷ δήμῳ Νυμφασίας λόγου ἀξίων μνημείων. Ἐν Ἀθήναις 1883, σσ. 175. Περὶ τῶν ἐν τῷ δήμῳ Νυμφασίας ἀρχαίων καὶ μεσαιωνικῶν μνημείων καὶ ἰδίᾳ περὶ τῆς ἐκλιπούσης μεσαιωνικῆς πόλεως Κερνίτζης, Πανδώρα 14 (1864), σ. 585. Μ. Ζαρβάνου, Ἱστοριογραφικὴ περιγραφή τῆς ἐπαρχίας Κυνουρίας, ἐν ΚΠόλει 1881, σσ. 92. Γ. Παπανδρέου, Ἀζανιάς, ἥτοι ἀρχαιολογικὴ πραγματεία πασῶν τῶν ἀρχαίων πόλεων τῆς Ἀρκαδικῆς Ἀζανίδος μετὰ τῶν περιχώρων αὐτῶν καὶ ἱστορικαὶ περιπέτειαι μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων, ἐν Πύργῳ 1886, σσ. 111. Μ. Γιοτσαλίτου, Περὶ τοῦ ὀνόματος τῆς Κυνουρίας, Ἐβδομάς 3 (1887), ἀρ. 108, σ. 143. [Κυνουρ. Ἐπιθ. 3 (1940), σ. 22]. Δ. Σ. Ἀποστολοπούλου, Κυνουριακά, ἥτοι ἡ Κυνουρία ὑπὸ ἱστορικὴν, γεωλογικὴν, βοτανολογικὴν, γλωσσολογικὴν, ἀρχαιολογικὴν, τοπογραφικὴν ἔποψιν. Μετὰ

τοπογραφικοῦ αὐτῆς πίνακος. Τόμ. πρῶτος, τεύχ. Α΄, ἐν Ἀθήναις 1896, σσ. 80. Κ. Σαββόπουλου, Ἐτυμολογία καὶ ἱστορία τῶν ἐν Τεγέα χωρίων, Μορηᾶς 3 (1902), ἀρ. 91, 93, 94, 96. S. Lambros, Die erste Erwähnung von Astros, Leonidion und Areia, BZ 2 (1893), σ. 73-75 [= Μικταὶ Σελίδες, ἐν Ἀθήναις 1905, σ. 416-419], Τοῦ αὐτοῦ, Tavia, eine verkannte mittelgriechische Stadt, αὐτόθι 7 (1898), σ. 309-315 [= Μικταὶ Σελίδες, σ. 448-456]. Γ. Α. Καραμάνου, Τὰ Ἀρκαδικά, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς, ἐν Τριπόλει 1900, σσ. 144. [Περὶ Τριπόλεως, σ. 129-134]. Ν. Ἀλεξόπουλου, Ἡ Στεμνίτσα, Μορηᾶς 4 (1903), ἀρ. 123, 125. Ν. Βέη, Ἡ Τρίπολις πρὸ τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, Ἀθηνᾶ 18 (1905), σ. 608-616. [Πβ. καὶ A. J. Wace, A note on Tripolitza, Λαογρ. 7 (1923), σ. 186-188]. Τοῦ αὐτοῦ, Μνηστια τοῦ Ἀστρους κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ τὰ παρ' αὐτὸ κάστρα. Τὸ τοπωνυμικὸν « Ἄρια » BZ 17 (1908), σ. 92-107 καὶ 22 (1913), σ. 636. [Κρίσ. ὑπὸ Ο.Τ., REG 22 (1909), σ. 364-365], Über eine Hesychglosse [= Περὶ τοῦ τοπων. Βέρβαινα], Philologus 75 (1918/19), σ. 463-465. Zur mittel- und neugriechischen Ortsnomenklatur der Mainalischen Hochlandes [Chaléra, Dabiá, Píana, Zarákona, Perthóri, Kardarás in Arcadia], Glotta 25 (1936), σ. 20-26. Ν. Πολίτου, Τοπωνυμικά, Λαογρ. 4 (1913/4), σ. 584-593. 5 (1915/6), σ. 273-280, 537-540. 6 (1917/8), σ. 228. Κ. Α. Ρωμαίου (ἀκαδ.), Τοπωνυμικά, αὐτόθι 5 (1915/6), 409-410. Τοῦ αὐτοῦ, Ἀρχαιολογία καὶ ἱστορία τοῦ χωριοῦ μας, Ἐπετ. Βουρβούρ. 3 (1939), σ. 35-53. Λεωνίδιον - Τυρὸς - Λουκᾶς Κυνουρίας, ΠΑΕ 1953, σ. 251-257. Πρασιαὶ ἢ Βρασιαὶ τῆς Κυνουρίας, ΠΑΑ 30 (1955), 94-96. Κυνουρία - Κυνούριοι, Πελοπονν. 1 (1956), σ. 1-22, Ἴασος - Ἴασαία, Ἑλλην. 15 (1957), σ. 65-75. Τόποι καὶ Τοπωνύμια, Πελοπονν. 5 (1961), σ. 21-45. Κ. Ρωμαίου, Ἀρχαιολογικὰ καὶ ἱστορία τοῦ χωριοῦ μας [Βούρβουρα], Ἐπετ. Βουρβούρ. 1 (1924), σ. 30-32, 2 (1925/6), σ. 14-24. Δ. Καμπούρογλου, Τριπολιτσά, Τοπωνυμικά Παράδοξα, 1920, σ. 19-21. Ι. Κεφάλαια, Τὰ Δερβένια τῆς Ἀρκαδίας, Μορηᾶς 32 (1932), ἀρ. 1384-1385, Α. Τσακοπούλου, Τὰ Δερβένια, αὐτόθι, ἀρ. 1386-1387. Π. Μαλεβοῦ, Καὶ πάλιν ὁ Μαλεβός, Κυνουρ. Ἐπιθ. 3 (1940), σ. 37, 40. Δ. Γεωργακᾶ, Συμβολὴ εἰς τὴν τοπωνυμικὴν ἔρευναν, Καρύταινα, Ἀθηνᾶ 48 (1938), σ. 25-32. Τοῦ αὐτοῦ, Über den Ortsnamen Μαλεβός, BZ 39 (1940), σ. 340-348. The middle Greek place name Scortá, Beitr. Namenfor. 1 (1949),

σ. 78-84. Α. Κουρλιμπίνη, Τοπωνύμια Ἐλαιοχωρίου, αὐτόθι, σ. 37. Δ. Καλογεροπούλου, Τὸ Ἀράκλωβον, ἡ ἔτυμολογία του καὶ ὁ ἀκριβὴς προσδιορισμὸς τῆς θέσεώς του, Σπαρτ. Χρον. 5 (1941), φ. 50-51, σ. 18-20. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ τοῦ ἔτύμου τοῦ ὀνόματος τῶν Σκοριτῶν, αὐτόθι 8 (1945), φ. 75, σ. 17-18. Χ. Παδοπούλου, Ἀρκαδικὰ τοπωνύμια ἐν Πάφῳ, Κυπρ. Σπουδ. 7 (1943), σ. 127. Τ. Γριτσοπούλου, Ἀράχοβα ἢ Γορτυνιακὴ καὶ τὸ ἐξ αὐτῆς δημῶδες ὄσμα τοῦ κλέφτου Δήμου, ἐν Ἀθήναις 1948, σσ. 23. Τοῦ αὐτοῦ, Πωλητήρια καὶ ἄλλα ἔγγραφα τῆς παρὰ τὴν Δημητσάναν μονῆς τοῦ Φιλοσόφου 1628-1787, ΕΑΙΕΔ 3 (1950), σ. 118-157 [Πίναξ τοπωνυμίων καὶ ὀνομάτων, σ. 154-157]. Κ. Φιφλη-Αὔγερινου, Τοπωνύμια Παλαιοχωρίου Κυνουρίας, Χρον. Παλαιοχ. Κυνουρ. 1949, σ. 93-94. Π. Ν. Κοντοέ, Τὰ Γορτυνιακὰ χωριὰ ἐπὶ Τουρκοκρατίας, Γορτυν. Ἡμερολ. 4 (1949), σ. 4-10. Θ. Βαγενᾶ, Γύρω ἀπὸ τὰ « Δολιανὰ » (Τὸ ὄνομα Δολιανὰ, τοπωνύμια μὲ τὸ ὄνομα Δολιανὰ, ἔτυμολογία τῆς λ.), Χρον. Μορ. 1 (1952), σ. 25-28. Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ τοπωνύμια τῶν Δολιανῶν, αὐτόθι, σ. 51-52, Τοπωνύμια τῆς Καστάνιτσας, αὐτόθι 2 (1953), σ. 197-198. Δ. Β. Βαγιακάκου, Ἡ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα γλωσσικὴ συγγένεια Ἀρκαδίας καὶ Κύπρου, Ἀθηνᾶ 62 (1958), σ. 33-60. Γ. Δ. Καρβέλα, Δημοβαλτεσιώτικα τοπωνύμια, Χρον. Ἀρκαδ. 2 (1960), σ. 17, 21. Γ. Ι. Νικολοπούλου, Τοπωνυμικὰ Τεγεατικά, αὐτόθι, σ. 162-169. Ν. Φλούδα, Βυζικιώτικα, Α', Ἀθῆναι 1960, σ. 53-56 [Χρον. Ἀρκαδ. 3 (1961), σ. 154-148], Ἀγγ. Τσοπανάκη, Βέρβενα, Πελοπονν. 3-4 (1960), σ. 396-400, Χρ. Γ. Κωνσταντινοπούλου, Χρονικά τῆς Γλανιτσᾶς, Ἀθῆναι 1961, τευχ. 3, σ. 76-80, Κ. Ρωμαίου (ἀκαδ.), Ἰασος-Ἰασαία, Ἑλλην. 15 (1957), σ. 65-75. Τοῦ αὐτοῦ, Τόποι καὶ τοπωνύμια, Πελοπονν. 5 (1961), σ. 21-45.

ε') Τσακονία.

Ἡ σημερινὴ Τσακονιά ὡς ἰδιαίτερον τμήμα ἐπὶ τῆς παραλιακῆς πλευρᾶς τῆς Ἀρκαδίας μαρτυρεῖται ἤδη ἀπὸ τῶν Βυζαντινῶν χρόνων, οἱ δὲ κάτοικοι αὐτῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα *Τζέκωνες* ἀναφέρονται τὸ πρῶτον ὑπὸ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου (1, 696, 4): « *Τζέκωνες ἀφορίζονται εἰς τὰ κάστρα* ». Οὗτοι κατετάσσοντο εἰς τὸν στρατὸν ἐκτελοῦντες ἰδιαιτέραν ὑπηρεσίαν « *φύλαξιν τζακονικὴν* » (*Miklosich-Müller, Acta 5, 260*), ἔχοντες, ὡς λέγει ὁ Κωδινός, ἴδιον « *στρατο-*

πεδάρχη τῶν τζακόνων», ὅστις «ἐπιμελεῖται τῶν εἰς τὰ κάστρα εὐρισκομένων φυλάξεων, οἵτινες τζάκονες ὀνομάζονται» (Κωδινός, De off., σ. 12, 42).

Ἡ διατήρησις εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν, τῆς ὁποίας τὰ ὄρια ἀπὸ τῶν μέσων χρόνων μέχρι σήμερον παρουσιάζουν διακυμάνσεις, τῆς δωρικῆς διαλέκτου¹ καὶ ἡ ἀδυναμία τῶν παλαιότερων νὰ ἀντιληφθοῦν τὴν διάλεκτον αὐτὴν ἐδημιούργησε παρεξηγήσεις διὰ τὴν ἐθνολογικὴν τῶν κατὰστασιν καὶ προεκάλεσε πολλὰς συζητήσεις διὰ τὴν ἐτυμολογίαν τῶν λέξεων *Τσακονία - Τσάκονες*².

Ἐκ τῶν περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λ. *Τσακονία* ὡς καὶ περὶ τῶν τοπωνυμίων αὐτῆς σχετικῶν ἐργασιῶν σημειώνομεν τὰς κάτωθι: Γ. Μαρτινώτη, Περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς πόλεως «αἱ Βρασιαὶ» καὶ τῆς σωζομένης γλώσσης αὐτῆς, Ἐφημ. Φιλομαθ. 1857, σ. 249 - 250. Πανταζῆ Δολιανίτη, Περὶ Βρασιῶν, Μέριμνα, φ. 482 (18 Ἰανουαρ.) 1866. Ι. Σταγοπούλου, Περὶ Πρασιῶν, αὐτόθι. C. Sathas,

1. Βιβλιογραφίαν περὶ ταύτης βλ. Κ. Ἡλιοπούλου, Βιβλιογραφία, ἐνθ' ἄνωτ., σ. 57 - 62, H. Pernot, Introduction à l'étude du dialecte Tsakonien, Paris 1934, σ. 10 - 12. Θ. Κωστάκη, Σύντομη γραμματικὴ τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου, Ἀθήνα 1951, σ. 7 - 9. Θ. Βαγενᾶ, Χρον. Τσακόν. 1 (1956), σ. 154 - 158, 2 (1961), σ. 142 - 148.

2. Σήμερον ἐπικρατεῖ νὰ γράφονται *Τσακονία - Τσάκωνες*. Τὸ ὄνομα τῆς περιοχῆς παραδίδεται ὑπὸ τοὺς τύπους *Τζακονία* (Χρονικ. Μορέως, ἔκδ. Buchon, J. Schmitt, Π. Καλονάρου, Χρονικὸν περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας, βλ. Σ. Παγουλάτου, Οἱ Τσάκωνες καὶ τὸ περὶ τῆς κτίσεως τῆς Μονεμβασίας Χρονικόν, ἐν Ἀθήναις 1947, σ. 34) καὶ *Τζακονία* (Χρονικ. Μορέως, ἔκδ. Buchon, στ. 1634, 1840, Ἀργυρόβουλλον Θεοδώρου II Παλαιολόγου (1407 - 1443) ἐν Miklosich - Müller, Acta 5, 172, 173, Du Cange ἐν λ. *Τζάκωνες* εἰς *Πορτολάνους* ἔκδ. A. Delatte, Les Portulans Grecs, Paris 1947, σ. 218, 18).

Τὸ ὄνομα τῶν κατοίκων παραδίδεται ὑπὸ τοὺς τύπους *Τζέκωνες* (Κ. Πορφυρογεννήτου, ἐνθ' ἄν.), *Τζάκωνες* (Παχυμέρης 4, 26 · Du Cange), καὶ *Τζάκονες* (Κωδινός, ἐνθ' ἄν.). Περὶ τοῦ ἐτύμου τῆς λέξεως ταύτης ἡσχολήθησαν πολλοί, τὴν δὲ σχετικὴν βιβλιογραφίαν βλέπε εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς μελέτης ταύτης: Ἀνθρωπωνύμια. Ἐκ τῶν ἀσχοληθέντων ὁ Du Cange εἰς τὸ Glossarium ad scriptores mediae et infimae Graecitatis γράφει: «*Τζάκωνες* dicti extremis saeculis qui prioribus Lacones», δηλ. ἐτυμολογεῖ τὴν λ. ἐκ τοῦ *Λάκωνες* (τοῦτο παραδέχονται καὶ οἱ πλείστοι τῶν ἄλλων γραψάντων). Ὁ αὐτὸς ὁμως γράφει εἰς τὸ Glossarium mediae et infimae latinitatis (1678): «*Zacones pro Diacones ut Zabolus pro diabolus. Sic vero hodie Lacedaemonii vocabulo Lacones detorto, appellantur a Graecis*». Ἐνταῦθα δηλ. ἐτυμολογεῖ τὴν λ. ἐκ τοῦ *διάκωνες*. Νομίζω ὅτι ἔχει δίκαιον, διότι ἡ τοιαύτη

Documents inédits relatifs à l'histoire de la Grèce au moyen âge, Paris 1 (1880), σ. 20-24. Κ. Ζαρβάνου, 'Ιστοριογεωγραφική περιγραφή τῆς ἐπαρχίας Κυνουρίας, ΚΠολις 1881, σσ. 100, Μ. Λάτση, Τὸ Λεωνίδιον καὶ οἱ κάτοικοι αὐτοῦ, 'Ημερολ. Τσακῶν. 1895, σ. 15-31. S. Lambros, Die erste Erwähnung von Astros und Areia, BZ 2 (1898), σ. 73-75 [= Μικταὶ Σελίδες 105, σ. 416-419]. Χ. Δαμάσκου, 'Η κοιτὶς τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου, 'Αρκαδ. 'Επετηρ. 2 (1906), σ. 328-331. Φ. Κουκουλέ, Περὶ τῆς λέξεως Τσακωνιά, 'Αθηνᾶ 29 (1917), σ. 310. Τοῦ αὐτοῦ, Τσακωνιά καὶ Τσάκωνες, BZ 26 (1926), σ. 317-327. Κ. 'Αμάντου, Τσακωνία - Sclavonia, 'Αφιέρ. εἰς Χατζιδ. 1921, σ. 130-134. Τοῦ αὐτοῦ, Τσακωνικά, 'Ελλην. 1 (1928), σ. 178, 3 (1930), σ. 532-535, 6 (1933), σ. 148-149. 8 (1935), σ. 360. 10 (1937), σ. 210-212. Γ. 'Ασπρέα, Τζακωνιά ἢ Τσακωνιά, Στρατ. Ναυτ. 'Εγκυκλ. 1930. 'Ιστορικοῦ, Τσακωνιά, Πραστός, Λεωνίδιον, Κυνουρία 2 (1930),

ἐτυμολογία καὶ σημασιολογικῶς συμφωνεῖ πρὸς τὴν προσφερομένην ὑπηρεσίαν ὑπὸ τῶν Τσακόνων — τὴν στρατιωτικὴν δουλείαν (ὑπηρεσίαν) — τὴν τζακωνικὴν φύλαξιν (ἢ λ. διακονία σημαίνει ὑπηρεσίαν) καὶ γλωσσικῶς (φωνητικῶς) εἶναι σύμφωνος πρὸς τοὺς κανόνας τῆς Τσακωνικῆς διαλέκτου: διάβολος - ζάβολε, ἐδιάκα - ἐζάκα κλπ. (βλ. Θ. Κωστάκη, ἐνθ' ἄν., σ. 35 κ.ά.) καὶ γενικώτερον τῆς 'Ελληνικῆς γλώσσης (βλ. Α. Μπούτορα, Περὶ γενέσεως καὶ ἐκτάσεως τοῦ τσ (τζ) φθόγγου ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ, ἐν 'Αθήναις 1917, σ. 7-9. Πβ. καὶ Δ. Βαγιακάκου, 'Η Συνίζησις καὶ ἐπένθεσις ἐν τῷ ἰδιώματι τῆς Μέσα Μάνης, Λεξικογρ. Δελτ. 6 (1954), σ. 126-127).

Τὴν ἐκ τοῦ διάκονες ἐτυμολογίαν ἔγραψε καὶ ὁ Ν. Ψυχολιός, Βωμὸς 1 (1947), φ. 3-4, σ. 91-93, ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς σημασίας τῆς λ. « διακονία = ὑπηρεσία, ἐθελοντικὴ προσφορὰ ἐργασίας, μισθοφορικὴ προσφορὰ ἐργασίας καὶ διακονιά = ζήτησις, ἐπαιτεία διὰ προσφορὰν μισθοφορικῆς ἐργασίας » χωρὶς νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του καὶ τὴν φωνητικὴν ἐξέλιξιν τῶν λέξεων διακονιά - ζακονιά - τζακονιά κατὰ τὴν τσακωνικὴν διάλεκτον.

'Ισως δὲ δυνάμεθα νὰ εἰπώμεν ὅτι καὶ ὁ παρ' 'Ακροπολίτη (80) τύπος Τζουλούκωνες (« Ἐπεὶ γοῦν ἡ κάτω πόλις Σερρῶν ἀτείχιστος ἦν (λίθοις καὶ γὰρ μόνοις, ἀσβέστου δίχα, καὶ μὴ ἀνηγμένοις εἰς ὕψος τὰ τεθραυσμένα τάχα περιφράγνυτο) τοὺς ἐπὶ μισθῷ τοῖς στρατιώταις δουλεύοντας, οὓς καὶ Τζουλούκωνας ἢ χυδαία γλῶττα κατονομάζει συναθροίσας ὁ βασιλεὺς κρατῆσαι ταύτης ἠρέθισεν ») εἶναι παρανάγνωσις τοῦ συμπεφυρμένου τύπου Τζαλάκωνες (Τζάκωνες - Λάκωνες), καθ' ὅσον μία τοιαύτη ὑπόθεσις εὐοδοῦται καὶ παλαιογραφικῶς).

'Αλλὰ καὶ ἡ διὰ τοῦ ω γραφὴ ἐχρησιμοποιήθη κατὰ τὴν γραπτὴν παράδοσιν τοῦ ὀνόματος διὰ δύο τινά: α) διότι ἤδη ὁ διάκονος εἶχε γίνει εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν γλῶσσαν διάκων - διάκωνος καὶ β) διὰ τὰ ὀνόματα Λακωνία - Λάκωνες.

φ. 64. Α. Καλούτση, Ἐπισκοπὴ Ρέοντος καὶ Πραστοῦ, Κυνουριακά, 1930, σ. 119-123. Ν. Μερκουριάδου, Παραγωγή τῶν λέξεων Τσακωνία καὶ Τσάκωνες Ἀρκαδ. Ἡμερολ. 2 (1938), σ. 80. Τοῦ αὐτοῦ, Τσακωνιά καὶ Κυνουρία, αὐτόθι, σ. 115. Μ. Ν. Ν. Παραγωγή τῶν λέξεων Τσακωνιά καὶ Τσάκωνες, Ἀρκαδ. Ἡμερολ. 1938, σ. 80. Ν. Καραμάνου, Πραστός-Λεωνίδιον, Χρον. Κυνουρ. 1 (1951), σ. 149-154. Δ. Πιττινοῦ, Τσακωνιά καὶ Μαλεβός, αὐτόθι, σ. 37-39. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ Τσακώνων καὶ Τσακωνιάς, αὐτόθι, σ. 73-74. Κ. Ρωμαίου (ἄκαδ.), Λεωνίδιον-Τυρός-Λουκοῦ Κυνουρίας, ΠΑΕ 1953, σ. 251-257. Τοῦ αὐτοῦ, Πρασιαὶ ἢ Βρασιαὶ τῆς Κυνουρίας, ΠΑΑ 30 (1955), σ. 94-99, Ἀρχαῖα Τοπωνύμια τῆς Τσακωνιάς, Χρον. Μορ. 3 (1954-1956), σ. 49-51. Θ. Βαγενᾶ, Τσακωνιά καὶ Τσάκωνες, Ἀρκαδικὰ 3 (1958), φ. 35. Β. Ἀθανασίου, Ἡ Σίταινα, αὐτόθι 5 (1960), φ. 57.

ς') Ἀχαΐα.

Σπ. Ἀθανασιάδου, Σημείωσις τοποθεσιῶν τινῶν ταυτιζομένων ἀρχαίαις, ἢ συγκριτικῶς ταῖς ἄλλων μερῶν ἢ ἔθνῶν, Ἐφημ. Φιλομαθ. 6 (1858), σ. 262. Σ. Παναγιωτοπούλου, Ἀρχαιολογικὰ Ἀχαϊκά. Ὁρισμὸς τῆς θέσεως τῶν πόλεων Βούρας, Ἐλίκης, Κερυνείας, Λεοντίου, Ρυπῶν καὶ Ἐρινεοῦ, Πλάτων 5 (1883), σ. 430-440 [= Παρνασσός 5 (1884), καὶ αὐτοτελῶς]. Κ. Γ. Ζ. Τοῦ Παπαῦ ἢ Λούτσα (ὄνομασία λίμνης πρὸς Δ. τοῦ Αἰγίου), Ἐβδομάς 1885, ἀρ. 76. Στ. Θωμοπούλου, Ἱστορία τῆς πόλεως Πατρῶν ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τοῦ 1821, 1888, σ. 9-47. Χ. Κορούλλου, Χωρογραφία τῆς Ἑλλάδος. Α' Νομὸς Ἀχαΐας, ἐν Ἀθήναις 1903, σσ. ια' + 204. Σ. Λάμπρου, Αἶγιον καὶ οὐχὶ Αἴγγιον, Ν. Ἑλλ. 11 (1914), σ. 189. Ν. Πολίτου, Τοπωνυμικά, Λαογρ. 4 (1913/4), σ. 583-584, 5 (1915/6), σ. 266-271, 6 (1917/8), σ. 223-227. Ν. Λέκκα, Ρύπες, Ἐρυνεὸς-Σαλμενῖκον. Μονογραφία ἱστορικὴ καὶ γεωγραφική, ἐν Ἀθήναις 1916, σσ. 223 [βλ. κρίσ. ὑπὸ Ν. Πολίτου, ἐν Λαογρ. 6 (1907/8), σ. 663-668]. Ν. Bees (Βέη), Zur einer Randnotiz der Pausanias handschrift, Philologus 75 (1917), σ. 231. Τοῦ αὐτοῦ, Ein verkannter Dorfname in der Chronic des Georgios Phrantzes, Byz. Neugr. Jahrb. 8 (1929), σ. 261-265. Γ. Σωτηριάδου, Διακοφτὸ-διακοπὴ ὄρους, ΠΑΑ 6 (1931), σ. 247-248. Δ. Γεωργακᾶ, Συμβολὴ εἰς τὴν τοπωνυμικὴν ἔρευναν.

Ὁμπλός, Ἀθηνᾶ 48 (1938), σ. 49-53. Ἀθῆναι - Ἀθήνα, Θῆβαι - Θήβα, Πάτραι - Πάτρα, Λεξικογρ. Δελτ. 1 (1939), σ. 83-88. Κ. Τριανταφύλλου, Ἱστορικὸν Λεξικὸν τῶν Πατρῶν, Πάτραι 1951. Α. Α. Παπαγιαννοπούλου - Παλαιοῦ, Ἡ ἀρχαία ἀχαϊκὴ πόλις Τριταία, Πελοπονν. Πρωτοχρον. 1962, σ. 57-59.

ζ') Ἀργολίς - Κορινθία.

Π. Ἀντωνιάδου, Ἐπιστολιμαῖαι γλωσσικαὶ καὶ γεωγραφικαὶ παρατηρήσεις, Φιλίστωρ 3 (1962), σ. 65-69. Α. Μηλιαράκη, Περὶ τῆς ὀνοματοθεσίας τῶν δήμων Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, ἔφημ. Σωτῆρ 1834. Τοῦ αὐτοῦ, Γεωγραφία πολιτικὴ νέα καὶ ἀρχαία τοῦ νομοῦ Ἀργολίδος καὶ Κορινθίας, ἐν Ἀθήναις 1896. Πόθεν ἡ λέξις Δασκαλειὸ ὡς γεωγραφικὸν ὄνομα, Ἐστία 1890, σ. 43-44. Α. Μουστοξύδου, Ὀλίγα περὶ τῆς χερσονήσου τῶν Μεθάνων, Ἐλληνομν. 1843, σ. 3-16. Ι. Δραγάτση, Ἄλλο Λέχαιον, ἄλλο Λουτράκι, Ἐφημερ. Φιλομαθ. 3 (1879), σ. 169-175. Ν. Βέη, Μνεῖαι τοῦ Ἄστρους κατὰ τοὺς μέσους αἰῶνας καὶ τὰ παρ' αὐτὸ κάστρα. Τὸ τοπωνύμιον Ἄρια (Ναυπλίου), ΒΖ 17 (1908), σ. 105-107. Ν. Πολίτου, Τοπωνυμικά, Λαογρ. 5 (1915/6), σ. 272-273, 531-537. 6 (1917/8), σ. 227-228. Γ. Κουτρουβέλη, Φενεός, ἦτοι μελέτη ἱστορικῆ, ἀρχαιολογικῆ, γεωλογικῆ κλπ. περὶ τοῦ πρώην δήμου Φενεοῦ - Κορινθίας, ἐν Κορίνθῳ 1915, τευχ. Α', σσ. 36. Φ. Κουκουλέ, Λιγουρειό, Ἀθηνᾶ 27 (1916), σ. 159-161. Κ. Ἀμάντου, Κυλλήνη - Κορινθία, Ἐλλην. 3 (1930), σ. 536-537. Α. Κεραμοπούλου, Μπούρτζι, ΕΕΦΣΠΑ 5 (1956), σ. 400-401. Ν. Καλογεροπούλου, Τὸ ὄνομα τῆς Κορίνθου, Κορινθιακὰ τοπωνύμια, Ἀκροκόρινθος 1956, σ. 17-18. Δ. Γεωργακά, Κλένια - Κλένιες, Πελοπονν. 1 (1956), σ. 400-401. Ι. Χ. Πούλου, Λέχοβα - Λέχοβο, Πελοπονν. 2 (1957), σ. 441-443. Τοῦ αὐτοῦ, Συμβολὴ εἰς τὸ τοπωνυμικὸν τῆς Κορινθίας, αὐτόθι 3-4, (1960), σ. 343-347.

2. ΣΤΕΡΕΑ ΕΛΛΑΣ

α') Ἀττικὴ - Βοιωτία.

Κ. Σ. Πιττάκη, Περὶ τῶν δήμων Φηγοῦς καὶ Ἀλῶν Ἀραφηνίδων, Ἀρχαιολ. Ἐφημ. 1838, σ. 128. Τοῦ αὐτοῦ, Περὶ δήμων Εὐπυρίδαι, Κρωπίδαι, Πήληκες, Ἡφαιστιάδαι, Δαιδαλίδαι, αὐτόθι